

Til: jurint@sm.dk
cc.: anbmo@sm.dk og anbmo@sm.dk

FOAs høringssvar til lovforslag om ændring af socialtilsynsloven

FOA takker for muligheden for at afgive høringssvar til forslaget om ændringer af reglerne for socialtilsynenes virke. Anledningen til ændringerne er aftalen om effektivisering af socialtilsynene. Lovforslaget hviler på en præmis om at socialtilsynene økonomi skal reduceres med 30 procent.

Generelle bemærkninger

Overordnet set finder FOA, at socialtilsynene har en central funktion sammen med det personrettede tilsyn for at sikre ordentlige og værdige forhold for de borgere i vores samfund, som ikke kan bo for sig selv, enten fordi de stadig er børn eller fordi de har et handicap. Socialtilsynene har været en væsentlig drivkraft i at sikre kvalitet og udvikling af sociale tilbud til gavn for de borgere, der har allermest behov for det.

Mange tilbud leverer i dag en god indsats, der har en afgørende betydning for borgerens liv og livskvalitet. Det er bekymrende, at der med dette lovforslag lægges op til en brat opbremsning af ambitionen om at udvikle kvaliteten af de sociale tilbud, der skal gavne borgere med handicap.

Desværre har der gennem flere år, og umiddelbart i tiltagende omfang, været afdækket sager om groteske forhold og omsorgssvigt på tilbud. I nogle tilfælde uden socialtilsynet har opdaget det og i andre tilfælde, hvor socialtilsynet har været i proces med at lukke eller har lukket et tilbud på grund af kritisable forhold.

Derfor finder FOA det problematisk, at denne lejlighed, hvor reglerne for socialtilsynet ændres, ikke bare sætter en stopper for at facilitere en kvalitetsforbedring, men samtidig forsømmer at give Socialtilsynet bedre redskaber til at opdage og dermed stoppe tilbud, der alene har fokus på at tjene penge, frem for at sikre borgerne den hjælp, støtte og omsorg, de har brug for, og som tilbuddet får penge for at levere.

Det ensidige fokus på det spareønske, der ligger bag lovforslaget, sker på bekostning af kvalitet og udvikling i de tilbud, svage borgere er afhængige af. Samtidig lader man lukkes mulighederne ikke for, at profitmagere kan trække uproportionalt mange offentlige penge ud.

Med forslaget slukkes der for tilbuddenes incitamenter til at tænke nyt, afsøge nye metoder for at tilstræbe en kvalitetsudvikling, der kan komme borgeren til gavn så denne kan blive mere selvhjulpen, få mere værdighed og livskvalitet.

FOA tager derfor afstand til forslaget og opfordrer til, at det gennemarbejdes endnu engang, så der kan tilføres væsentlige nye perspektiver for at sikre et risikobaseret tilsyn, der understøtter en kvalitetsudvikling. Samtidig bør det indarbejdes, at

Dato:

21. februar 2025

Politisk ansvarlig:

Kim Henriksen
kihe@foa.dk

Tanja Nielsen
tani@foa.dk

Sekretariat:

Nanna Mørch
nanm@foa.dk

Cæcilie Saul
saul@foa.dk

FOA

Stauings Plads 1-3
1790 København V

Tlf.:

+45 46 97 26 26

Fax:

+45 46 97 23 00

Kontonr.:

5301-0476807

Mail:

foa@foa.dk
a-kassen@foa.dk

www.foa.dk

OBS! OBS! OBS!

socialtilsynet får reelle redskaber og muligheder for at opspore og afdække de tilbud, som ikke har reelle intentioner om at levere en ordentlig ydelse til svage borgere for offentlige midler.

Specifikke bemærkninger til lovforslaget fire hovedpunkter

3.1 Et mere risikobaseret tilsyn

Det risikobaserede tilsyn mangler nye værktøjer til at opdage og dæmme op for de brodne kar

FOA kan godt støtte et mere risikobaseret tilsyn, så kræfterne bruges på de tilbud, der har mest behov samt på de forhold, der er mest behov for at sætte fokus på det enkelte sted.

Men det forudsætter, at tilsynene udstyres med bedre mulighed for at afdække forhold, der ikke er i orden, Det gælder fx udgifter som på overfladen ser ud til at komme borgerne til gode, men som ved nærmere eftersyn skaber yderst tvivlsom værdi for borgerne. Det er lønninger, der er pumpet kunstigt op, så ejeren kan råde over de ekstra midler, der indkasseres på den skjulte måde. Socialtilsynet bør have bedre mulighed for at følge op på regnskabsaflæggelse og godkende anvendelse af de offentlige midler.

I stedet sættes der tryk på muligheden for at misbruge skatte kroner, når det foreslås, at private tilbud ikke længere skal have forhåndsgodkendt større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer af tilbuddets fysiske rammer (3.4.1). Der bliver med andre ord endnu en måde, hvor tilbud der mest har profit for øje, kan foretage udgiftsdrivende bygningsændringer, som ikke nødvendigvis er synderligt relevant for borgerne, der er i tilbuddet. Omkostninger til boligændringer kan kun finansieres et sted fra og det er via taksten, som borgerens hjemkommune betaler af inddrevne skatte kroner. Det vil i stedet blive overladt til det personrettede tilsyn, hvad de vil stille op med stigende takster som følge af bygningsændringer, der måske ikke er relevante for deres borger. Den eneste sanktionsmulighed borgerens hjemkommune har, er at betale eller flytte borgeren, hvis de da er så heldige at have et alternativt tilbud.

FOA kan derfor ikke støtte ophævelsen af krav om forudgående godkendelse af større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer, hvormed private ikke skal have forhåndsgodkendt større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer af tilbuddets fysiske rammer.

Forslaget lægger ikke op til nødvendige ændringer i reglerne om det økonomiske tilsyn

Tilsynet skal godkende tilbuddenes budgetter en gang om året og modtage tilbuddets økonomiske nøgletal en gang om året for at kunne vurdere temaet 'økonomi' i kvalitetsmodellen. Men når en revisor har godkendt regnskabet, har socialtilsynet

begrænsede muligheder for at gå kritisk ned i de enkelte delelementer og skal ikke selv foretage en egentlig regnskabsgodkendelse.

Det undrer FOA, at man i forslaget ikke vælger at adressere problemerne med private tilbuds regnskaber, særligt set i lyset af den store stigning der er sket i udgifter til især private botilbud på voksenområdet, når man samtidig har set en del afsløringer af tvivlsomme faktureringsmetoder.

FOA anbefaler derfor, at der tilvejebringes et lovgrundlag, der stiller mere specifikke rammer for brug af midler, og at der indføres skrappe krav til, hvilke begrundelser revisorerne skal give, hvis en udgift skal godkendes. I dag hviler vurderingen på et stort omfang af skøn, og det er derfor svært for tilsynet at være kritisk over for afholdte udgifter.

FOA vil også anbefale, at lovændringen benyttes til at sikre systematisk samarbejde mellem socialtilsynene og de personrettede tilsyn, så de kan udveksle informationer, så den viden de personrettede tilsyn får, og som har relevans for andre kommuners borgere i tilbuddet, systematisk videregives og deles. Det er sund fornuft, og kan tilmed være besparende.

Risikomodel skal understøtte, at de rigtige tilbud oftere får tilsynsbesøg, men der lægges op til at modellen først skal udarbejdes efter lovændringen

Det fremgår af forslaget, at socialtilsynene skal udarbejde en fælles risikomodel som skal bruges til screening af, hvilke tilbud der skal have besøg hyppigere end hvert 3. år og hvert 2. år for plejefamilier.

FOA finder det meget spinkelt at udlægge rammerne til en fælles risikomodel, uden at fastsætte nogle nærmere rammer for, hvad der tolereres. Allerede i dag giver tilbud udtryk for, at de savner klare rammer og regler for, hvad de skal overholde og leve. I forslaget nævnes nogle eksempler som personalegennemstrømning, højt sygefravær, stort forbrug af vikarer, skift af ledere og nyere tilbud, men det er mere sparsomt med eksempler på økonomiske forhold. Der er desuden behov for et særligt fokus på tilsyn såvel ved ledelsesmæssige, personalemæssige som organisatoriske ændringer. Herunder ændringer i ejerkreds. Der er eksempelvis ikke i dag krav om en fornyet godkendelse ved ejerskifte.

Det er desuden væsentligt at være opmærksom på, at de enkelte parametre i risikomodellen ikke nødvendigvis har en entydig betydning. For eksempel kan en høj personaleomsætning både være et tegn på lav kvalitet, hvor medarbejdere forlader arbejdspladsen på grund af dårlige forhold. Men det kan også være et udtryk for en ledelse, der aktivt sikrer den rette faglige tilgang ved ikke at fastholde medarbejdere, som trods klar vejledning og instruktion ikke lever op til de nødvendige standarder.

Kadencen for det faste tilsyn for små tilbud

Ifølge høringsmaterialet (s. 53) skyldes den kortere tilsynsfrekvens for plejefamilier (mindst hvert 2. år), at personkredsen omkring dem er snævrere. Dette betyder, at færre personer har indsigt i plejefamiliens forhold og dermed mulighed for at gøre socialtilsynet opmærksom på problematiske forhold via whistleblowerordningen. Der er derfor en større risiko for, at kvalitetsmangler i plejefamilier ikke opdages, hvis der går for lang tid mellem tilsynene.

FOA mener, at den samme problematik kan gøre sig gældende for små tilbud med få borgere og få medarbejdere, hvor personkredsen ligeledes er snæver. Derfor anbefaler FOA, at tilbudsstørrelse skal indgå som en faktor i risikomodellen, samt at det overvejes, om små tilbud – på linje med plejefamilier – bør have en tilsynsfrekvens på mindst hvert 2. år.

Behov for tilsyn på alle afdelinger ved de faste tilsyn hvert 3. år

I dag kræves det, at tilbud med flere fysiske eller geografisk adskilte afdelinger får mindst ét årligt tilsynsbesøg på alle afdelinger, jf. § 6, sidste pkt., i bekendtgørelsen om socialtilsyn. Ifølge høringsmaterialet (s. 19) vil dette krav blive ophævet, da det ikke videreføres i den reviderede socialtilsynsbekendtgørelse som opfølgning på lovforslaget. Det er imidlertid uklart, om dette betyder, at ikke alle afdelinger fremover vil modtage tilsynsbesøg inden for den faste tilsynsramme hvert 3. år? Ved en lavere tilsynsfrekvens er det for FOA helt afgørende, at samtlige afdelinger bliver besøgt for at sikre en ensartet vurdering af kvaliteten på tværs af tilbuddet.

FOA savner, at problemerne med ophold på botilbud op til 3 uger uden godkendelse adresseres

I tilfælde, hvor der er et akut behov for at placere en borger, og der ikke kan findes et egnet godkendt tilbud, kan et tilbud i op til 3 uger med mulighed for 3 ugers forlængelse, varetage opgaven. FOA savner, at lovforslaget strammer op på denne mulighed, da der har været en række tilfælde, hvor forholdene ikke har været i orden, og hvor borgerne har været i tilbuddet i langt mere end 6 uger uden godkendelse.

FOA foreslår, at lovforslaget suppleres med regler om hurtig eftergodkendelse med en konkret kort tidsfrist samt strammere regler for opfølgning for det personrettede tilsyn.

3.2 Styrkelse af whistleblowerordningen

FOA kan støtte whistleblowerordningen som et redskab til at identificere tilbud med tvivlsom kvalitet.

FOA bakker også op om, at socialtilsynet fremover får mulighed for at orientere tilbuddet om, at der har været en henvendelse til whistleblowerordningen, samt hvilket tema henvendelsen omhandler – naturligvis inden for rammerne af de foreslåede

regler om beskyttelse af de medarbejdere, borgere og pårørende, der benytter ordningen.

3.3. Justering af krav til vurdering af tilbuddets kvalitet

Forslaget giver FOA store bekymringer for den fremtidige udvikling og kvalitet

Med forslaget nedlægges den 5-trinsskala de enkelte elementer bliver kvalitetsvurderet efter. I stedet indføres en binær score – opfyldt/ikke-opfyldt. Det betyder ifølge høringsmaterialet (s. 27), at ” (...) tilbud heller ikke længere vil have incitament til at hæve deres serviceniveau og dermed deres udgifter ud over, hvad der er nødvendigt for at være godkendt”.

Samtidig ønskes ordlyden af § 7 stk. 2, 2. pkt. ændret fra ’at fastholde og udvikle kvaliteten’ til ”at tilbuddet fortsat har den nødvendige kvalitet”. Dette uddybes af høringsmaterialet s. 50, hvor der står, at tilsynene skal bidrage til den fortsatte kvalitet i tilbud og plejefamilier, men ikke til at udvikle kvaliteten ud over, hvad der er nødvendigt for godkendelsen. Der lægges derfor op til, at der i tilsynsrapporterne skal fokuseres på forhold af betydning for tilbuddets mulighed for at opretholde godkendelsen. Underforstået må tilsynsrapporterne ikke indeholde anbefalinger til, hvad der kan forbedre kvaliteten.

Tilsynsopgaven skal både have et kontrolperspektiv og et kvalitetsudviklingsperspektiv

I forarbejderne til socialtilsynsloven står, at tilsynsopgaven skal have både et kontrolperspektiv og et kvalitetsudviklingsperspektiv. Dette mener FOA skal fastholdes. Men hvad skal drive en udvikling af kvaliteten i tilbuddene, når tilsynet fremover kun skal fokusere på binær godkendt/ikke-godkendt og målet er ”den nødvendige kvalitet”? Og tilsynsrapporterne til ifølge forslaget skal fokusere på ”forhold af betydning for tilbuddets mulighed for at opretholde godkendelse” (s. 54). Med disse forslag bliver kvalitetsudviklingsperspektivet fuldstændig fraværende.

Sammenholdt med at der stadig ikke er fastsat en kvalitetsramme som tilbuddene kan sætte retning efter, fx gennem en specialeplan, gør det FOA bekymrede for, at udvikling går i stå, og at borgerne går i stå eller ligefrem bliver dårligere. Det er uværdigt for borgerne. Og det vil gøre det mindre attraktivt at arbejde på dette område, og dermed gå ud over muligheden for at rekruttere og fastholde fagligt dygtige medarbejdere. Forslaget bidrager derved til en nedadgående spiral, og FOA kan derfor ikke støtte denne del af forslaget.

Kvalitetsvurderingen for temaer om ’uddannelse og beskæftigelse’ og ’selvstændighed og relationer’ fjernes

At borgerne ikke skal gøre sig nogen forhåbninger, have udsigter eller indhold i deres tilværelse med den foreslåede tilsynsmodel, understreges også af, at det forslås, at kvalitetsmodellen ændres fra 9 til 7 parametre ved at fjerne tilsynets vurdering af ’uddannelse og beskæftigelse’ og ’selvstændighed og relationer’. Det er rystende og

hører en dystert fortid til, hvor borgerne i høj grad var overladt til sig selv, så de røkkede i en ensom verden, gjorde selvskade eller blev udadreagerende og medicineret passive, uden kvalificeret personale til at drage omsorg og skabe indhold i tilværelsen.

FOA bakker derfor ikke op om, at temaet 'uddannelse og beskæftigelse' og 'selvstændighed og relationer' fjernes fra socialtilsynets kvalitetsvurdering.

Indikatorer der skal definere indholdet af, hvad der skal vurderes ud fra, fjernes

Som et yderligere skakmat til kvalitetsudviklingen og vurderingen af denne, fremgår det af høringsmaterialet fx på s. 49, at man vil fjerne de indikatorer, som definerer indholdet af de kriterier tilbuddene skal leve op til. Men når indholdet af tilbuddene ikke er defineret, når der ikke er nogen synderligt faste krav til uddannet personale eller hvilke metoder og tilgange målgrupperne bør tilbydes som det fx kunne være fastsat i en specialeplan, er det foruroligende, at de meget bredt formulerede kriterier ikke længere skal defineres af nogle mere konkrete indikatorer. Sammenholdt med den høje andel af personale uden en relevant faglig uddannelse, som arbejdsområdet er præget af, overlades området nærmest i frit fald på bekostning af både borgere, pårørende og personale.

FOA bakker ikke op om, at indikatorer i kvalitetstemaerne, der skal definere indholdet af, hvad der skal vurderes ud fra, fjernes.

3.4 Øvrige ændringer

3.4.3 Ophævelse af krav om forudgående større vedligeholdelsesarbejder og forbedringer

FOA bakker ikke op om, at kravet ophæves, som tidligere nævnt i høringssvaret.

Venlig hilsen

Kim Henriksen, sektorformand, Pædagogisk Sektor
Tanja Nielsen, sektorformand, Social- og Sundhedssektoren